Nr 11

Justitieutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1974:1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1974/75 till polisväsendet, m. m. jämte motioner.

ANDRA HUVUDTITELN

Polisväsendet

Inledning

Uppgifterna i statsverkspropositionen, bilaga 4 (s. 55), rörande brottsutvecklingen kan kompletteras med följande sammanställning som visar antalet brottsbalksbrott under åren 1972 och 1973 samt under januari 1973 och januari 1974. Siffrorna bygger på statistiska centralbyråns månadsstatistik över de brott som kommit till polisens kännedom. Det bör understrykas att siffrorna är preliminära och erfarenhetsmässigt lägre än de som redovisas i årsstatistiken.

Tidsperiod	Antalet brottsbalksbrott	Förändring i procent
år 1972	572 062	
år 1973	522 415	– 8,7
januari 1973	42 656	
januari 1974	45 968	+ 7,8

Beträffande de särskilda brotten kan nämnas att enligt samma preliminära statistik brotten mot 3 kap. brottsbalken (misshandel och andra brott mot liv och hälsa) minskat från 18 425 (1972) till 18 048 (1973) eller med 2 procent, att brotten mot 8 kap. brottsbalken (stöld, rån och andra tillgreppsbrott) minskat från 438 472 (1972) till 358 243 (1973) eller med 12,1 procent samt att brotten mot 9 kap. brottsbalken (bedrägeri och annan oredlighet) minskat från 41 321 (1972) till 39 891 (1973) eller med 3,5 procent.

1. **Rikspolisstyrelsen.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1974:1 bilaga 4 under punkten B 1 (s. 58–60) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 99 960 000 kr., varav 5 897 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

2. Länspolischefsorganisationen

Motion

I motionen 1974:382 av herr Johansson i Växjö m. fl. (c, m, fp) hemställs att riksdagen för Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna att vid de fortsatta övervägandena om den regionala polisorganisationen bör särskilt beaktas önskemålen om en samordning av hithörande anslag på polisväsendets stat i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet

Länsstyrelsen är högsta polismyndighet i länet och har i denna egenskap ansvaret för och ledningen av polisväsendet inom sitt län. Länsstyrelsen skall bl. a. övervaka att allmän ordning och säkerhet upprätthålls i länet och att erforderliga åtgärder vidtas när den allmänna ordningen och säkerheten hotas eller störs. För att kunna fullgöra denna uppgift har länsstyrelsen befogenhet att meddela föreskrifter om användningen av polisstyrkorna i länets polisdistrikt samt att i vissa situationer helt eller delvis överta ledningen av styrkorna och tillkalla polisförstärkning. Länsstyrelsen har vidare att ta befattning med åtskilliga frågor bl. a. av administrativ karaktär rörande polisdistrikten i länet. Länsstyrelsens uppgifter i fråga om polisväsendet fullgörs till största delen på länspolischefens expedition. Länspolischefen, som i samband med polisväsendets förstatligande inordnades som tjänsteman i länsstyrelsen, är chef för länspolischefens expedition. Länspolischefen utövar ensam beslutanderätten i ärenden angående polisens verksamhetsformer och i s. k. länspolischefsärenden. Landshövdingen kan dock i vissa situationer, t. ex. när allvarliga ordningsstörande händelser eller händelser som kräver extraordinär polisverksamhet inträffat, överta polisledningen och fatta beslut om verksamhetens bedrivande. För att möjliggöra sådant övertagande åligger det länspolischefen att hålla landshövdingen underrättad om polisväsendets tillstånd.

Jämte länspolischefen finns i vissa län en biträdande länspolischef. På länspolischefens expedition tjänstgör en poliskommissarie, en kriminalinspektör och i regel dessutom en polisinspektör eller kriminalinspektör som förordnas för viss tid. Härutöver är normalt två biträdestjänster knutna till expeditionen. Länspolischef, biträdande länspolischef och biträdespersonal avlönas över länsstyrelsens stat medan övrig polispersonal, som tillhör den lokala polisorganisationen, avlönas över polisväsendets stat. Erforderlig utrustning anskaffas med utnyttjande av länsstyrelsens expensmedel.

Vid 1972 års riksdag fattades beslut om allmänna riktlinjer för den framtida polis- och åklagardistriktsindelningen samt om riktlinjer för en begränsad reform av den regionala polisverksamheten (prop. 1971:173, JuU 1972:1, rskr 1972:19). Reformen syftade i sistnämnda hänseende i huvudsak till att två eller undantagsvis tre angränsande län i en del fall skulle sammanföras till ett verksamhetsområde samt att i samtliga län skulle införas en enhetlig organisation, där länspolischefen, även om han alltjämt är tjänsteman i länsstyrelsen, skulle ges en betydligt mera självständig

ställning med vidgad beslutanderätt i olika frågor. Reformen var att se som ett provisorium i avvaktan på resultatet av länsberedningens arbete i fråga om den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation.

På grundval av nämnda riktlinjer framlades i 1973 års statsverksproposition ett förslag att Västernorrlands län och Jämtlands län skulle förenas till ett regionalt verksamhetsområde inom polisorganisationen (prop. 1973:1, bilaga 4, s. 30 och 31). I samma proposition (bilaga 14, s. 15 f.) redovisades en inom justitie- och civildepartementen utarbetad principskiss till länspolischefsorganisation för ett verksamhetsområde av normal struktur. Arbetsuppgifterna inom organisationen fördelades där under ledningsfunktionen på en funktion för övervakningsverksamhet och en funktion för utredningsverksamhet. Den erforderliga personalen skulle till övervägande delen byggas upp av dels den personal som f. n. finns på länsstyrelsens stat, dels den polispersonal från den lokala polisorganisationen som f. n. tjänstgör på länspolischefsexpeditionerna. Sistnämnda personal skulle föras över till länsstyrelsernas stat. Chefen för civildepartementet förordade – efter samråd med chefen för justitiedepartementet – att principskissen lades till grund för uppbyggnaden av länspolischefsorganisationen efter hand som regionala verksamhetsområden tillkommer.

Vid ställningstagande till förslaget att sammanföra Västernorrlands län och Jämtlands län till ett verksamhetsområde fann sig utskottet inte övertygat om att förslaget – som endast innebar en provisorisk lösning – hade sådana fördelar från polisiär, ekonomisk eller annan synpunkt att det i ett läge där man inte kunde överblicka dess konsekvenser vad gäller den regionala samhällsförvaltningen i stort borde genomföras mot framför allt länsstyrelsens bestämda önskemål. På närmare anförda skäl avstyrkte utskottet att riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag. Vad utskottet i denna del hemställt bifölls av riksdagen (JuU 1973:37, rskr 1973:305). I organisationsfrågan gjordes inget särskilt uttalande (se CU 1973:29).

I remissyttrande över länsstyrelsernas anslagsframställningar beträffande länspolischefsexpeditionerna för nästa budgetår intog rikspolisstyrelsen en negativ ställning till tanken att föra över viss polispersonal till länsstyrelserna och avstyrkte bestämt tillskapandet av en särskild polisorganisation som lyder under annat departement än polisväsendet i övrigt. (Prop. 1974:1, bilaga 16, s. 10.)

Härefter har rikspolisstyrelsen och Föreningen Sveriges länspolischefer i framställning till Kungl. Maj:t den 16 december 1973 föreslagit att anslagen för länspolischefens expedition förs över från länsstyrelsens till polisväsendets stat. I skrivelsen framhålls att stora fördelar skulle vinnas om biträdespersonalen vid länspolischefens expedition överfördes till den lokala polisorganisationen och all utrustning till expeditionen anskaffades över polisväsendets stat, dvs. om länspolischefens expedition i dess helhet i administrativt hänseende överfördes till justitiedepartementets stat. Någon förändring av länspolischefens ställning såsom tjänsteman i länsstyrelsen är inte avsedd med förslaget. Det avses inte heller skola

påverka den operativa verksamheten. Ett genomförande av förslaget skulle enligt skrivelsen innebära att biträdespersonalen på länspolischefens expedition kunde rekryteras bland kvalificerade befattningshavare med erfarenhet från arbetet i polisdistrikt. Vid tillfälligt behov av personalförstärkning skulle biträdespersonal med ingående kännedom om polisens arbetsmetoder och de föreskrifter och anvisningar som gäller för polisväsendet kunna inlånas från ett polisdistrikt. Möjlighet skulle också finnas att vid behov utnyttja vakansmedel från den lokala polisorganisationen för anställande av extra personal. I frågan om utrustning vid länspolischefens expedition sägs i framställningen att det f. n. råder stora skillnader mellan länen. Telexförbindelse finns exempelvis inte vid alla länspolischefsexpeditioner och förbindelse med polisens radionät saknas vid samtliga expeditioner. Under år 1974 kommer samtliga polisdistrikt att utrustas med dataterminaler för direktingång i ett stort antal register. Terminalerna kommer även att kunna användas för annan kommunikation såsom exempelvis rikslarm. Rikspolisstyrelsen uppger sig sakna möjlighet att utrusta länspolischefernas expeditioner med sådana terminaler, trots att behov därav föreligger. Med hänsyn bl. a. till det nu anförda uttalas i framställningen att all utrustning till länspolischefernas expeditioner bör anskaffas över polisväsendet. Utrustningen skulle härigenom kunna göras enhetlig för hela polisväsendet, vilket i hög grad skulle påverka arbetsmetoder och rationalitet. Det borde, framhålls i skrivelsen, vara en självklarhet att den som har den operativa ledningen över länets polisstyrkor även har tillgång till samma tekniska utrustning som polisväsendet i övrigt.

Under åberopande av rikspolisstyrelsens och länspolischefsföreningens framställning förordas i motionen 1974:382 att anslagen till länspolischefernas expeditioner kommande år förs över från länsstyrelsernas stat till polisväsendets stat. Motionärerna ställer sig liksom rikspolisstyrelsen och länspolischefsföreningen avvisande till tanken att bygga upp skilda polisorganisationer lydande under olika departement. Samtidigt framhålls att med motionsförslaget inte avses någon ändring av länspolischefernas och de biträdande länspolischefernas ställning och funktion som tjänstemän i länsstyrelserna. Syftet är enbart att nå en administrativ förenkling, som kan bidra till en effektivisering av den regionala polisverksamheten. Slutligen uttalar motionärerna att organisationsfrågan i hela dess vidd inte kan avgöras innan länsberedningen slutfört sitt arbete. Med hänvisning till det anförda yrkar motionärerna att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vid de fortsatta övervägandena om den regionala polisorganisationen särskilt bör beaktas önskemålen om en samordning av hithörande anslag på polisväsendets stat i enlighet med vad som anförts i motionen.

I ärendet har utskottet uppvaktats av företrädare för rikets landshövdingar som med hänvisning bl. a. till länsberedningens arbete bestämt motsatt sig ett genomförande av motionärernas förslag. Samtidigt har från samma håll uttalats oro över den bristande effektiviteten i den nuvarande länspolischefsorganisationen och framförts önskemål om snara

åtgärder till förbättring av förhållandena. Utskottet har vidare erhållit kompletterande synpunkter i ämnet från företrädare för justitiedepartementet och rikspolisstyrelsen. Därvid har bl. a. framkommit att man inom rikspolisstyrelsen f. n. överväger att i samråd med personalorganisationerna föreslå sådana organisatoriska förändringar inom ramen för gällande författningar att en nödvändig effektivisering av länspolischefsorganisationen kan ernås. Avsikten är bl. a. att överföra vissa uppgifter från rikspolisstyrelsen till länspolischeferna.

Utskottet vill för egen del till en början konstatera att statsmakternas ställningstagande beträffande den regionala polisverksamheten 1972 präglades av insikten om att vissa åtgärder – om än provisoriska – erfordras för att tillgodose ett rimligt krav på effektivitet och rationell organisation. Motsvarande intresse förestavade ytterst riksdagens beslut rörande länspolischefsorganisationen i Jämtlands och Västernorrlands län 1973. Detsamma kan sägas om de skilda önskemål som därefter framställts från bl. a. rikspolisstyrelsen, länspolischefsföreningen och landshövdingarna samt om de förslag som aktualiseras i den föreliggande motionen. Det måste emellertid beaktas att ett genomförande av organisatoriska förändringar rörande den regionala polisverksamheten innebär risker för att statsmakternas framtida ställningstagande till utformningen av den regionala samhällsverksamheten i stort föregrips eller avsevärt försvåras. Innan ställning tagits till det principbetänkande som är att vänta från länsberedningen mot slutet av 1974 bör några mera betydande förändringar i länspolischefsorganisationen inte beslutas.

Vad nu sagts hindrar inte att utskottet ser positivt på de ansträngningar som från skilda håll görs att genom smärre åtgärder inom ramen för den bestående ordningen åstadkomma en mera effektiv och rationell polisverksamhet på det regionala planet. När det gäller det av motionärerna framlagda förslaget bör enligt utskottets mening slås fast att det enbart avser en föga ingripande budgetteknisk förenkling beträffande biträdespersonalen vid och utrustningen till länspolischefernas expeditioner. Ett genomförande av förslaget synes utskottet kunna medföra administrativa och andra fördelar utan att det framtida ställningstagandet till den regionala polisverksamheten föregrips. I likhet med motionärerna anser utskottet därför att det bör övervägas att överföra anslagen till länspolischefernas expeditioner från länsstyrelsernas stat till polisväsendets stat. Övervägandena synes lämpligen kunna göras i samband med förestående budgetarbete. Utskottet vill också framhålla angelägenheten av att – i avvaktan på mera ingripande åtgärder – även andra möjligheter tillvaratas för att ernå en erforderlig förstärkning av länspolischefsorganisationen. Bl. a. bör beaktas att den av rikspolisstyrelsen ifrågasatta överföringen av arbetsuppgifter från styrelsen till länspolischeferna på vissa håll torde medföra behov av resursförstärkningar. Vad utskottet sålunda i anledning av motionen 1974:382 anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av motionen 1974:382 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande anslagen till länspolischefernas expeditioner, m. m.

3. **Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna B 2 och B 3 (s. 60–63) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

A. till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* ett reservationsanslag av 23 772 000 kr., varav 16 521 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

B. till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* ett förslagsanslag av 67 310 000 kr., varav 37 290 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. **Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.** Kungl. Maj:t har under punkten B4 (s. 63 och 64) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 46 970 000 kr.

Motion

I motionen 1974:197 av herr Hermansson m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att den del av säkerhetspolisens organisation som innebär registrering och rapportering av politisk verksamhet och inblandning över huvud upplöses, att riksdagen uttalar att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen enbart inriktas på att motverka spionage och förebygga fascistiska ligors verksamhet samt att förevarande anslag reduceras i enlighet därmed.

Utskottet

Kungl. Maj:ts anslagsframställning innebär en ökning av anslaget från 43 500 000 kr. för innevarande budgetår till 46 970 000 kr. för budgetåret 1974/75. Ökningen beror till största delen på automatiska kostnadsökningar.

I motionen 1974:197 framställs yrkanden som går ut på att säkerhetspolisens fortsatta verksamhet skall ges en närmare angiven begränsad och bestämd inriktning samt att anslaget till verksamheten skall reduceras med hänsyn härtill.

I samband med prövningen av anslagen till den särskilda polisverksamheten har utskottet åren 1971–1973 behandlat motioner med likartade yrkanden som de nu framförda, se JuU 1971:5 p. 11, JuU

1972:4 p. 5 och JuU 1973:6. Varje år har motionsyrkandena under stor politisk enighet avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Utskottet vill särskilt hänvisa till sitt betänkande föregående år, där utskottet lämnade en ingående redovisning för uppbyggnaden av den polisiära säkerhetstjänsten i Sverige, för den mot Sverige riktade främmande underrättelseverksamheten, för inriktningen av säkerhetspolisens arbete, för principerna för registrering när det gäller medlemmar i politiska organisationer som har våld på sitt program eller som kan befaras använda våld för sina politiska syften och för utvecklingen under senare år av anslagen till den särskilda polisverksamheten.

Utskottet – som av företrädare för justitiedepartementet och rikspolisstyrelsen i särskild ordning informerats om säkerhetspolisens verksamhet och om grunderna för anslagsberäkningen – anser i år liksom tidigare att fog uppenbarligen saknas för bifall till de av motionärerna framförda förslagen.

Utskottet har icke någon erinran mot Kungl. Maj:ts anslagsberäkning.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet avslår motionen 1974:197 i denna del,

B. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:197 i denna del till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 46 970 000 kr.

5. **Polisverket: Diverse utgifter.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 5 (s. 64) och hemställer

att riksdagen till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

6. **Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har under punkten B 6 (s. 64–68) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 331 220 000 kr., varav 306 180 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 336 000 000 kr., varav 306 180 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen (yrkande 4).

I motionen 1974:641 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisning av medel för 402 nya polistjänster i den lokala polisorganisationen.

I motionen 1974:970 av herr Polstam (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförs om materieltjänsten inom den lokala polisorganisationen.

I motionen 1974:1256 av herr Petersson i Röstånga (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en utredning om polisverksamhetens inriktning i syfte att förbättra kontakten med allmänheten.

Utskottet

Mot bakgrund av främst den tilltagande brutalisering och kommersialisering av brottsligheten och den ökade oro och osäkerhet inför brister i den allmänna ordningen och säkerheten som konstaterades av brottskommissionen beslöt 1973 års riksdag att polisväsendet under en treårsperiod skulle tillföras 1 200 polismanstjänster och 450 tjänster för annan personal än polispersonal (prop. 1973:115, JuU 1973:26, rskr 1973:258). Med beslutet, som fattades med stor majoritet, avsågs framför allt att snabbt komma till rätta med missförhållanden av nyss angivet slag. Samtidigt betonades att beslutet inte stod i motsatsförhållande till den grundsyn på brottslighetsbekämpningen som statsmakterna vid många tillfällen givit uttryck åt och som innebär att kampen måste föras på en mycket bred front, där det i stor utsträckning är fråga om åtgärder som ligger utanför vad som brukar betraktas som kriminalpolitik i gängse mening och som till väsentlig del först på längre sikt kan resultera i en varaktig minskning av brottsligheten.

Till fullföljande av 1973 års beslut har i årets statsverksproposition under ifrågavarande punkt beräknats medel för 552 nya tjänster i den lokala polisorganisationen, varav två tjänster för personal i polischefskarriären, 400 polismanstjänster och 150 tjänster för annan personal än polispersonal. Av polismanstjänsterna avses 10 för tjänstgöring vid polismästarkanslier, 185 för övervakningstjänst, 25 för trafikövervakningstjänst, 110 för spanings- och utredningsverksamhet samt 70 för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. Tjänsterna för annan personal än polispersonal är avsedda främst för att anställa ytterligare kontorspersonal och för att möjliggöra överförande av arbetsuppgifter från polispersonal till annan personal.

I motionen 1974:641 yrkas avslag på Kungl. Maj:ts förslag om anvisning av medel för de 402 nya polismanstjänsterna. Medlen bör, enligt särskilt yrkande i motionen, användas framför allt till att förstärka kurators- och psykologverksamheten inom kriminalvården. Sistnämnda yrkande har på förslag av utskottet avslagits av riksdagen (JuU 1974:5).

I motionen 1974:151 yrkas höjning av anslaget med 4 780 000 kr.,

motsvarande medel för 100 polismanstjänster utöver Kungl. Maj:ts förslag. Tjänsterna är enligt motiveringen i motionen avsedda för ytterligare förstärkning av spanings- och utredningsverksamhet, kvarterspolisorganisationen och de mindre polisdistrikten.

Enligt utskottets mening har några omständigheter inte inträffat som bör föranleda att riksdagen går ifrån förra årets ställningstagande rörande den lokala polisorganisationens förstärkning under en treårsperiod. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna 1974:151 och 1974:641 i denna del. I anledning av önskemålet i motionen 1974:151 om förstärkning av kvarterspolisorganisationen vill utskottet tillägga att enligt rikspolisstyrelsens petita ca 25 av de nya tjänsterna på övervakningssidan bör användas för fortsatt utbyggnad av kvarterspolisverksamheten. Om så blir fallet kommer från och med den 1 juli 1974 att finnas över 200 kvarterspoliser i landet.

Kvarterspolisverksamheten berörs även i motionen 1974:1256, vars hemställan upptar önskemål om tillsättande av en utredning rörande polisverksamhetens inriktning i syfte att förbättra kontakten med allmänheten. I motiveringen anläggs synpunkter på olika faktorer som enligt motionären bidragit till att minska kontaktytorna mellan polisen och allmänheten. Motionären nämner bl. a. ökningen av den tekniska utrustningen och omorganisationer. I motionen diskuteras också polisens medverkan i skolundervisningen, glesbygdernas särskilda svårigheter, storstädernas rekryterings- och anställningsproblem och polismännens utsatta situation i det dagliga arbetet.

Synpunkterna i motionen överensstämmer i väsentliga delar med tankar som utskottet i olika sammanhang givit uttryck åt, bl. a. i anslutning till de förslag som förelades riksdagen förra året på grundval av de överväganden i syfte att förbättra arbetsförhållandena för polisen i Stockholm som redovisats i betänkandet (Ds Ju 1972:33) Polisen i Stockholm. Vad i motionen anförs motiverar ett upprepande av utskottets uttalande att arbetsmiljö- och trivselfrågorna på det lokala planet uppmärksamt bör följas av polisledningen i samråd med personalorganisationerna. Även i övrigt synes åtskilligt av vad motionären anfört värt beaktande, även om någon särskild utredning för ändamålet f. n. inte synes påkallad vid sidan av den som förra året tillsattes för att utreda frågan om personalomsättningen inom polisväsendet m. m. (Ju 1973:16). Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motionen.

Under denna punkt behandlar utskottet slutligen motionen 1974:970 vari önskemål anförs beträffande materieltjänsten inom den lokala polisorganisationen. Motionären framhåller bl. a. att det stora värdet och omfattningen av utrustning och materiel inom polisdistrikten motiverar att, framför allt i de stora och medelstora polisdistrikten, ansvaret för all sådan egendom åläggs särskilda, icke polisiära befattningshavare, exempelvis materielinspektörer. Efter hand bör enligt motionären en särskild organisationsplan utarbetas för materieltjänsten, varigenom bl. a. kunde åstadkommas en samling av de mindre distriktens materieltjänst.

Som motionären nämner var materieltjänsten inom den lokala

polisorganisationen föremål för brottskommissionens uppmärksamhet. Fordons- och materielredogörares verksamhet ansågs av kommissionen innefatta arbetsuppgifter som med fördel kunde överföras från polispersonal till annan personal. I linje härmed har fr. o. m. den 1 juli 1973 i 22 polisdistrikt inrättats tjänster för fordons- och materielredogörare utöver dem som tidigare funnits i 15 distrikt. För nästa budgetår avses tillkomma ytterligare 14 sådana tjänster. Motionärens önskemål om särskilda tjänster för fordons- och materieltjänsten synes sålunda – i överensstämmelse med strävandena att överföra icke polisiära arbeten till civila tjänstemän – komma att vara tillgodosedda i betydande utsträckning redan under nästa budgetår. Vad gäller önskemålet om en särskild organisationsplan för verksamheten förutsätter utskottet att behovet härav uppmärksammas av rikspolisstyrelsen.

Med hänsyn till det anförda och under hänvisning till arbetet inom den nyssnämnda utredningen angående personalomsättningen inom polisväsendet finner utskottet någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen inte vara påkallad.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1974:151 och 1974:641 i denna del (yrkande 4 resp. 1) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 331 220 000 kr., varav 306 180 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

B. att riksdagen beträffande polisverksamhetens inriktning avslår motionen 1974:1256,

C. att riksdagen beträffande materieltjänsten inom den lokala polisorganisationen avslår motionen 1974:970.

7. **Lokala polisorganisationen: Utrustning.** Kungl. Maj:t har under punkten B 7 (s. 68–70) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 19 200 000 kr., varav 3 763 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motion

I motionen 1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 19 700 000 kr., varav 3 763 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen (yrkande 5).

Utskottet

Motionärernas förslag till anslagsberäkning bygger på behovet av utrustning till den ytterligare personal som föreslagits i motionen (yrkande 4). Frågan om personalförstärkning inom den lokala polisorganisationen har behandlats under punkt 6 ovan. Under hänvisning till vad där anförts tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsberäkning under nu ifrågavarande punkt och avstyrker bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:151 i denna del (yrkande 5) till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* anvisar ett reservationsanslag av 19 200 000 kr., varav 3 763 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

8. **Statens kriminaltekniska laboratorium m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna B 8–B 10 (s. 70–74) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

A. till *Statens kriminaltekniska laboratorium* ett förslagsanslag av 6 160 000 kr.,

B. till *Polisenheter med särskild budget* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

C. till *Inredning av nybyggnad i kvarteret Kronoberg* ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

Stockholm den 18 april 1974

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Polstam (c), Larfors (s), Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Nygren (s), Bengtsson i Göteborg (c), fru Bergander (s), herr Nilsson i Visby (s), fru Wiklund (c), fru André (c), herr Petersson i Röstånga (fp), fru Lindquist (m) och herr Pettersson i Västerås (vpk).

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Länspolischefsorganisationen)

av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), Nygren (s), fru Bergander (s), herrar Nilsson i Visby (s) och Pettersson i Västerås (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del konstatera att statsmakternas ställningstagande år 1972 beträffande den regionala polisverksamheten präglades av insikten om att vissa åtgärder erfordras för att tillgodose ett rimligt krav på effektivitet och rationell organisation. Detsamma kan sägas om de skilda önskemål som därefter framställts från bl. a. rikspolisstyrelsen, länspolischefsföreningen och landshövdingarna. Det måste emellertid beaktas att ett genomförande av organisatoriska förändringar rörande den regionala polisverksamheten innebär risker för att statsmakternas framtida ställningstagande till utformningen av den regionala samhällsverksamheten i stort föregrips eller avsevärt försvåras. Innan ställning tagits till länsberedningens principbetänkande som är att vänta mot slutet av 1974 bör några mera betydande förändringar av länspolischefsorganisationen inte beslutas.

När det gäller det av motionärerna framlagda förslaget att överföra anslagen till länspolischefernas expeditioner från länsstyrelsernas stat till polisväsendets stat kan detta enligt utskottets mening inte ses enbart som en budgetteknisk fråga. Motionskravet innebär också en ytterligare centralisering av polisverksamheten. Varje förändring på det organisatoriska planet som innebär att länsstyrelsernas uppgifter i polisens arbete minskar uppfattas lätt som ett ställningstagande mot den regionala samhällsverksamheten. Landshövdingarnas engagemang mot motionsförslaget ser utskottet som en bekräftelse på riktigheten i detta antagande.

Utskottet noterar med tillfredsställelse de planer som lär föreligga inom rikspolisstyrelsen att överföra vissa arbetsuppgifter från styrelsen till länspolischeferna. Men en sådan förskjutning av arbetsfördelningen inom polisväsendet kräver ingalunda den förändring av länspolisorganisationens anknytning till länsstyrelserna, som motionärerna föreslagit.

Med hänsyn till det anförda och då ett principbetänkande från länsberedningen är att vänta i slutet av innevarande år anser utskottet inte att skäl föreligger att bifalla motionärernas förslag.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen avslår motionen 1974:382.

2. vid *punkten 4* (Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.)

av herr Pettersson i Västerås (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "I samband" och slutar på s. 7 med "Kungl. Maj:ts anslagsberäkning" bort ha följande lydelse:

I samband med prövningen av anslagen till den särskilda polisverksamheten har utskottet åren 1971—1973 avstyrkt motioner med likartade yrkanden som de nu framförda. Dessa avslagsyrkanden har icke stått på god saklig grund. Säkerhetspolisens politiska inriktning har varit ensidigt och helt obefogat riktad mot politiska vänsterorganisationer, mot socialistiska organisationer. Säkerhetspolisen har, tillsammans med den fram till 1973 helt hemliga militära underrättelsetjänsten, enligt utskottets mening otillbörligt och provocerande sänt in agenter i svenska vänsterorganisationer. Registrering av dessa organisationers medlemmar, av deras aktivister, samt undersökningar av aktivisternas personliga och politiska förhållanden, inskickande av kunskapare på deras möten osv. utgör allt en verksamhet som utskottet anser måste upphöra. Ingen organisation värd namnet socialistisk hotar de demokratiska och medborgerliga fri- och rättigheterna. Hotet kommer från höger, från de fascistiska grupperingar och terroristorganisationer vilka förövat brutala terrordåd, överfallit och våldfört sig på demonstranter, stört och med våld angripit möten. Dessa fascistiska ligors verksamhet är till sitt innehåll politisk men till sina former kriminell. Den bör därför bekämpas med polisiära åtgärder.

Allmän enighet råder om att spionage riktat mot riket måste bekämpas. Utskottet delar den syn som i detta hänseende kommer till uttryck i motionen 1974:197. Som framgår av det förut sagda måste emellertid den del av säkerhetspolisens organisation som innebär registrering och rapportering och inblandning i politisk verksamhet upplösas, och säkerhetspolisens verksamhet bör i fortsättningen enbart inriktas på att motverka spionage och att förebygga fascistiska ligors kriminella verksamhet. Anslaget till den särskilda polisverksamheten måste reduceras i enlighet härmed. Eftersom utskottet inte fått en tillfredsställande information om hur anslaget fördelas mellan olika grenar av säkerhetspolisens verksamhet, finner sig utskottet inte kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till medelsanvisning. Erforderligt anslag för en i enlighet med vad utskottet anfört reducerad verksamhet får Kungl. Maj:t begära genom förslag på tilläggsstat. Utskottet förutsätter att anslagsframställningen därvid underbyggs med preciserade uppgifter angående säkerhetspolisens fortsatta verksamhet och inriktning.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet med bifall till motionen 1974:197 i denna del hos Kungl. Maj:t hemställer att den del av säkerhetspolisens organisation som innebär registrering och rapportering av politisk verksamhet och inblandning över huvud upplöses samt uttalar att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen enbart inriktas på att motverka spionage och förebygga

fascistiska ligors verksamhet,

B. att riksdagen beträffande medelsberäkningen i anledning av motionen 1974:197 i denna del avslår Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till anslag för budgetåret 1974/75 till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.

3. vid *punkten 6* (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)
av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande medelsberäkningen anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "i landet" bort ha följande lydelse:

Den förstärkning av de personella resurserna inom polisväsendet som Kungl. Maj:t föreslår under ifrågavarande punkt syftar i enlighet med brottskommissionens förslag till ökade insatser mot den grövre brottsligheten. Som framhålls i motionen 1974:151 kan det i ett trängt läge vara naturligt att prioritera åtgärder mot sådan brottslighet. Målsättningen är dock alltför begränsad. Polisen bör ges sådana resurser, att den kan fullgöra en allmänt brottsförebyggande funktion och därjämte utföra spanings- och utredningsinsatser beträffande den mer vardagliga brottsligheten, som kanske inte uppfattas som särskilt dramatisk men drabbar enskilda mycket hårt.

När det gäller behovet av polismanstjänster måste också beaktas riksdagens uttalande i samband med de år 1972 beslutade reformerna inom polisväsendet (JuU 1972:1) att en ändrad distriktsindelning inte får leda till att allmänheten i vissa områden får en sämre polisiär service än för närvarande och att förstärkningsåtgärder bör övervägas som ett alternativ i varje särskilt fall då en distriktssammanslagning ifrågasätts. Ett iakttagande av den av riksdagen anbefallda restriktiviteten måste enligt utskottets mening leda till en förstärkning av poliskåren på många håll. Den av Kungl. Maj:t förordade personalökningen ger uppenbarligen inte utrymme för någon som helst polisförstärkning i ett betydande antal polisdistrikt. Vidare krävs ett avsevärt tillskott av tjänster om den ökade satsning på fotpatrullering och kvarterspolisverksamhet, som riksdagen föregående år uttalade sig för, skall få ett meningsfullt innehåll. Det bör också beaktas att en önskvärd satsning på en verksamhet med särskilda ansvarsområden för de enskilda polismännen är relativt personalkrävande.

Under hänvisning till det anförda och till vad i övrigt anförs i motionen 1974:151 i denna del anser utskottet liksom motionärerna att den lokala polisorganisationen under nästa budgetår bör tillföras 100 polismän utöver Kungl. Maj:ts förslag. Tjänsterna bör fördelas på sätt motionärerna anför.

dels att utskottets hemställan under A bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1974:151 i denna del (yrkande 4), i anledning av

Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:641 i denna del (yrkande 1) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 336 000 000 kr., varav 306 180 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. vid *punkten 6* (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)
av herr Pettersson i Västerås (vpk) som beträffande medelsberäkningen anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "i landet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan inte en ensidig prioritering av polisväsendet vid riksdagens anslagsanvisning minska brottsligheten. I stället bör sättas in åtgärder som är ägnade att skapa gynnsammare betingelser för de grupper i samhället som är särskilt utsatta för risk att hamna i kriminalitet och asocialitet. På sikt ligger den enda tänkbara lösningen i en politik som botar brister och orättvisor och utjämnar alla ekonomiska, sociala och kulturella skillnader i samhället.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionen 1974:641 i nu förevarande del samt avstyrker dels Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning i vad det hänför sig till en ökning av antalet polismanstjänster, dels motionen 1974:151 i nu förevarande del,

dels att utskottets hemställan under A bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1974:641 i denna del (yrkande 1), i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:151 i denna del (yrkande 4) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 1 312 000 000 kr., varav 301 760 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

5. vid *punkten 6* (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)
av herr Petersson i Röstånga (fp) som beträffande polisverksamhetens inriktning anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Även i" och slutar med "till motionen " bort ha följande lydelse:

Vad som i motionen anförs om polisverksamhetens organisation samt rekrytering, utbildning och inskolning av polismän borde enligt utskottets mening också ägnas ökad uppmärksamhet. Dessa spörsmål är av stor betydelse när det gäller förhållandet mellan polisen och allmänheten. Sådana lösningar som ökar möjligheterna att uppfylla de allmänna målen för polisverksamheten bör självfallet eftersträvas. En särskild utredning bör tillsättas för ändamålet. Utredningen bör vara oförhindrad att ta upp även angränsande frågeställningar inom polisverksamheten. Vad utskottet sålunda anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

dels att utskottets hemställan under B bort ha följande lydelse:

B. att riksdagen beträffande polisverksamhetens inriktning med anledning av motionen 1974:1256 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i detta hänseende anfört.

6. vid *punkten 7* (Lokala polisorganisationen: Utrustning)

av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande medelsberäkningen – under förutsättning av bifall till den vid punkten 6 avgivna reservationen nr 3 – anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Motionärernas förslag" och slutar med "till motionen" bort ha följande lydelse:

Under punkten 6 ovan har utskottet förordat inrättandet av 100 tjänster för polismän utöver Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn härtill bör förevarande anslag uppräknas med 500 000 kr.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1974:151 i denna del (yrkande 5) och i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 19 700 000 kr., varav 3 763 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

GOTAB 74 7493 S Stockholm 1974